

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

31(438Bp)09

Hely

Idő

"1970"

Személy

Helyszám

Szerző:

— ajka —

Cím:

Egy amatőr múzeológus
a 100 éves XX. kerületéről

Forrás:

Népművelés

(Hely)

1970. jún. 17.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Egy amatőr múzeológus

244

a 100 éves XX. kerületről

Ezt az évfordulót úgy különösebben nem ünnepelte senki. (Mellesleg: a jeles Pesterzsébeti Múzeum, a főváros első peremkerületi múzeuma igencsak megtehetette volna.) Én magam úgy „botlottam bele” a dologba. De mert érdekes, hát hadd tudja meg más is.

„Surcusar 1000 éve

Úgy esett, hogy össetalálkoztam amatőr múzeológus barátommal, Cseh Józseffel, a Folyam-örség nyugdíjasával, ennek a szerénységében érdekes erszébeti múzeumnak egyik lelkes alapítójával. — Százévesek vagyunk! — mondta emelt hangon, szinte üdvözlés helyett. Mivel ő meg én együtt már több mint százévesek vagyunk — rögtön nem értettem a dolgot. De megmagyarázta. Örök szerelme, Pesterzsébet érte meg június 14-én ezt a szép kort.

Pontosabban nincs is így. Az út, amely a mai meghatározásig vezetett: „Budapest, XX. kerület, Pesterzsébet” — ennél sokkal hosszabb. Nem száz, hanem megközelítően ezeréves (nem említve, hogy Erzsébeten és Soroksáron még bronzkori leletek is bukkantak elő — de ezeket itt most hagyjuk). Anonymus „névű” névtelen (sőt, amint éppen 14-i lapunkban közzöltük, már nem is névte-

len, hanem Pósa névre hallgat és püspök) krónikásunk viszont már említi „Surcusar”-t, egy 1067-ből származó oklevél „Suruk”-ot — és már kiejtésben sem járunk olyan messze Soroksártól. A Gubacsi út járókelői sem gondolnak erre az ősi iratra, amely néhány sorral lejjebb „Gubach” községről is megemlékezik.

Emitt egy másik írás, valamivel — hatszáz évvel — későbből. Abban az időben még nem volt ugyan olyan forgalom a Soroksári úton, mint napjainkban —, de azért nem kell lebecsülni az 1700 körüli forgalmat sem. Itt állott éppen ezert a határőrsárga, ahová „a némedi és ócsai juhászok a borítal kedvéért igen jól szoktak járni”.

Nagy heje-hujára került sor százket éve a változatos múltú kerületben. Ótholdas parcellákra osztották a területet és 1868. július 10-én telkenként 300,— forintos áron ünnepi külsőségek között árverezték (ma is elfogadható ár volna). Az első telekvásárlók közül hadd említsek csak egyet: Jókai Mór uraságot.

Erzsébetfalva — Kossuthfalva

Hamarosan megkezdődtek az új építkezések is a környéken. Eppen most

száz éve történt, hogy az őslakók Erzsébet királynéhoz fordultak, legyen az új település névadója. Ugyanakkor egy volt 48-as honvédtiszt, Biróy Béla az emigrált Kossuth Lajoshoz írt tisztelegő levelet, kérve hozzájárulását, hogy az új települést Kossuthfalvának nevezhessék el.

Kossuthfalva csaknem kétszer olyan lélekszárra nőtt, mint Soroksár maga. Iparosodott, munkás lakossággal telítődött és a huszadik századi hazai munkásmozgalom egyik jellegvára lett.

Az első magyar Leninváros

Így történt, hogy 1919-ben a Magyar Tanácsköztársaság kormánya az akkorra Erzsébetfalva néven ismert munkásvárosnak a Leninváros nevet adományozta. Több mint fél évszázaddal előzte meg Erzsébet a dicső név viselésében mai Leninvárosunkat, a korábbi Tiszaszederkényt.

Cseh József elvtárs pedig e hagyományok lelkesült ápolójának egyike. Egy életen át amatőr módon gyűjtögetett, feljegyeztetett, felkutatott anyagai nemcsak a Budapesti Történeti Múzeum Pesterzsébeti Múzeumának, hanem általában historiánknak, valamennyiünknek értékei.

—ajka—